

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka, soudce Tomáše Lichovníka a soudce zpravodaje Jaromíra Jirsy o ústavní stížnosti stěžovatele **C. R. K.**, zastoupeného JUDr. Athanassiosem Pantazopoulossem, advokátem se sídlem v Praze 2, Slavíkova 1510/19, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 3935/2019-792 ze dne 4. 12. 2019, usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 32 Co 75/2019-737 ze dne 29. 7. 2019 a usnesení Okresního soudu v Kladně č. j. 9 Nc 11/2014-684 ze dne 18. 2. 2019, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Praze a Okresního soudu v Kladně**, jako účastníků řízení, a **nezletilého M. K.**, zastoupeného Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí, se sídlem v Brně, Šilingrovo náměstí 3/4, a **J. K.**, zastoupené JUDr. Michalem Račokem, advokátem se sídlem v Kladně, T. G. Masaryka 108, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Krajského soudu v Praze č. j. 32 Co 75/2019-737 ze dne 29. 7. 2019 a usnesením Okresního soudu v Kladně č. j. 9 Nc 11/2014-684 ze dne 18. 2. 2019 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve spojení s právem na rodinný život zaručeným v čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a právem na péči o děti a jejich výchovu zaručeným čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 20 Cdo 3935/2019-792 ze dne 4. 12. 2019, usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 32 Co 75/2019-737 ze dne 29. 7. 2019 a usnesení Okresního soudu v Kladně č. j. 9 Nc 11/2014-684 ze dne 18. 2. 2019 se zrušují.

Odůvodnění:

I. Vymezení předmětu řízení

1. Stěžovatel (dále též „otec“) se ústavní stížností doručenou Ústavnímu soudu dne 4. 2. 2020 domáhá zrušení v záhlaví uvedených usnesení, kterými české soudy zastavily výkon dvou rozhodnutí britského soudu, jimiž bylo rozhodnuto o vrácení nezletilého vedlejšího účastníka (dále též „syn“ nebo „nezletilý“), syna stěžovatele a vedlejší účastnice, na území Anglie a Walesu.

2. Stěžovatel je přesvědčen, že napadenými rozhodnutími byla porušena jeho ústavně zaručená práva garantovaná v čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 odst. 1 a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

II. Rekapitulace procesního vývoje a skutkových okolností věci

3. Nezletilý se narodil v září 2011. Stěžovatel spolu s vedlejší účastnicí (dále též „matka“) a jejich nezletilým synem žili společně po určitou dobu v Londýně. Matka s nezletilým v listopadu 2013 odcestovala do České republiky a otcí sdělila, že jede pouze na krátkou návštěvu, zpět do Spojeného království se však spolu se (v té době dvouletým) synem nevrátila.

4. Návrhem doručeným Okresnímu soudu v Kladně (dále též „okresní soud“) dne 17. 2. 2014 se vedlejší účastnice domáhala svěřeni nezletilého do své péče.

5. Na návrh stěžovatele britský High Court of Justice, Family Division, vydal rozhodnutí ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. FD 14 P 00227, ve kterém je uvedeno následující: Ve věci bylo nařízeno soudní jednání, ke kterému se dostavil právní zástupce stěžovatele, nikoliv však vedlejší účastnice. Účelem předmětného soudního řízení bylo zajistit návrat nezletilého do Anglie a Walesu, aby následně britské soudy rozhodly o jeho budoucnosti, kde a s kým bude bydlet, a aby upravily práva styku nezletilého s rodičem, u kterého bydlet nebude. Podle soudu stěžovatel akceptoval, aby syn zůstal po příjezdu do Anglie v péči matky, a to po dobu soudního řízení před britskými soudy, dokud nebude rozhodnuto o budoucnosti nezletilého. Britský soud dále uvedl, že stěžovatel má právo péče o nezletilého ve smyslu čl. 3 Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen „Haagská úmluva“). Podle soudu nezletilý měl a nadále má obvyklé bydliště v Anglii a Walesu, které získal krátce po dni 12. 12. 2011. S ohledem na skutečnost, že byl nezletilý matkou odvezen do České republiky dne 22. 11. 2013 s příslibem otcí, že se dítě navrátí nejpozději 25. 11. 2013, což se však nestalo, má matka nezletilého u sebe v České republice nezákonně. Podle soudu měl stěžovatel v úmyslu zahájit řízení o návratu nezletilého podle Haagské úmluvy. Britský soud konečně přikázal matce vrátit nezletilého nejpozději dne 5. 3. 2014 do 16:00 hodin na území Anglie a Walesu.

6. Jelikož uloženou povinnost matka nesplnila, britský High Court of Justice, Family Division, rozhodnutím ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. FD 14 P 00227, opětovně uložil matce povinnost okamžitě vrátit nezletilého na území Anglie a Walesu. Předmětné rozhodnutí (stejně jako rozhodnutí předchozí) bylo osvědčeno britským soudem podle čl. 39 a podle Přílohy II nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „nařízení *Brusel II bis*“ či „Nařízení“).

7. Protože matka svoji povinnost navrátit nezletilého znovu dobrovolně nesplnila, podal stěžovatel dne 11. 4. 2014 u Městského soudu v Brně (dále též „městský soud“) návrh na navrácení nezletilého do místa jeho bydliště v Londýně. Stěžovatel byl přesvědčen, že byly dány podmínky pro nařízení bezodkladného navrácení dítěte do místa jeho bydliště ve smyslu čl. 12 Haagské úmluvy. Rozsudkem Městského soudu v Brně č. j. 40 Nc 2505/2014-109 ze dne 17. 7. 2014 byl návrh stěžovatele zamítnut; k odvolání stěžovatele Krajský soud v Brně rozsudkem č. j. 20 Co 499/2014-134 ze dne 16. 9. 2014 rozsudek městského soudu potvrdil. Soudy v tzv. návratovém řízení dospěly k závěru, že nezletilý neměl ke dni 25. 11. 2013, tj. ke dni, kdy měl být podle návrhu otce neoprávněně zadržen v České republice, místo obvyklého pobytu na území Spojeného království, neboť se narodil na území České republiky, žil s matkou v Praze a pobytu

ve Spojeném království měly charakter krátkodobých návštěv, případně dovolených. Jinými slovy, nezletilý nebyl matkou podle soudů protiprávně přemístěn ani zadržen. Rozhodnutí britského soudu není pro české soudy v daném řízení rozhodnutím prejudiciálním, neboť městský soud je pro řízení o navrácení dítěte mezinárodně příslušný a má při svém rozhodnutí o něm plnou autonomii. Podle obecných soudů rozhodnutí britského soudu nebylo navíc vedlejší účastníci doručeno v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. 11. 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (dále jen „nařízení o doručování písemností“).

8. Výše citovaná rozhodnutí městského soudu a Krajského soudu v Brně zrušil Ústavní soud nálezem sp. zn. II. ÚS 3742/14 ze dne 8. 9. 2015 (N 163/78 SbNU 437). Ústavní soud dospěl k závěru, že konstatoval-li britský High Court of Justice ve svém rozhodnutí, že dítě má na území Velké Británie obvyklé bydliště, které nikdy neztratilo, a že je jeho zadržování matkou v České republice protiprávní a musí být na základě čl. 12 Haagské úmluvy bezodkladně navráceno do Velké Británie, představují taková zjištění britského soudu překážku pro meritorní přezkum tohoto rozhodnutí ze strany českých soudů; britský High Court of Justice byl totiž příslušný k danému rozhodnutí podle čl. 10 nařízení *Brusel II bis*. Jestliže se české soudy prohlásily za mezinárodně příslušné rozhodnout o žádosti stěžovatele o navrácení dítěte zcela autonomně na základě samostatně provedeného dokazování, nelze mít podle Ústavního soudu jejich závěry za souladné s ústavními zárukami stěžovatelova práva na spravedlivý proces, reflektujícími závazky České republiky podle Haagské úmluvy a práva Evropské unie.

9. V reakci na právě citovaný náleží Ústavního soudu rozhodl městský soud o návrhu stěžovatele znovu tak, že usnesením č. j. 40 Nc 2505/2014-212 ze dne 25. 2. 2016 řízení o návrhu otce na navrácení nezletilého do místa jeho bydliště v Londýně zastavil pro nedostatek podmínek řízení. Podle městského soudu o navrácení dítěte (tj. o identickém předmětu řízení) již bylo rozhodnuto justičním orgánem státu tvořícího jednotný evropský justiční prostor, a je tedy na otci nezletilého, který zaznamenal v širším kontextu ve věci plný procesní úspěch, aby navrhl výkon takového rozhodnutí, nebylo-li splněno dobrovolně. Krajský soud v Brně jako soud odvolací rozhodnutí městského soudu potvrdil usnesením č. j. 20 Co 159/2016-223 ze dne 10. 5. 2016.

10. Stěžovatel s ohledem na předcházející procesní vývoj podal u Okresního soudu v Kladně dne 7. 6. 2016 návrh, kterým se domáhal nařízení výkonu předmětných rozhodnutí britského High Court of Justice z února a března 2014.

11. Okresní soud v Kladně rozhodl nejprve usnesením č. j. 9 Nc 11/2014-457 ze dne 12. 10. 2016 o původním návrhu vedlejší účastnice ze dne 17. 2. 2014, kterým se domáhala svěřeni nezletilého do své péče, a řízení o úpravě poměrů k nezletilému zastavil z důvodu nedostatku mezinárodní příslušnosti. S odkazem na náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3742/14 okresní soud dospěl k závěru, že zjištění britského soudu ohledně obvyklého bydliště nezletilého představují překážku pro meritorní přezkum této otázky českými soudy. Vzhledem k tomu, že dne 2. 4. 2014 bylo rozhodnutí High Court of Justice ze dne 19. 3. 2014 osvědčeno, neshledal okresní soud důvodnou námitku matky, že jí nebylo řádně doručeno. Matka mohla využít zákonných prostředků ke zvrácení rozhodnutí britského soudu, ale jelikož tak neučinila, bylo dané rozhodnutí osvědčeno, proti čemuž již nelze podat opravný prostředek. Krajský soud v Praze (dále též „odvolací soud“) následně potvrdil rozhodnutí okresního soudu usnesením č. j. 32 Co 665/2016-

487 ze dne 26. 1. 2017. Ústavní stížnost matky brojící proti rozhodnutím okresního soudu ze dne 12. 10. 2016 a odvolacího ze dne 26. 1. 2017 Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou usnesením sp. zn. IV. ÚS 1309/17 ze dne 13. 6. 2017.

12. Okresní soud v Kladně návrhu stěžovatele ze dne 7. 6. 2016, kterým se stěžovatel domáhal nařízení výkonu rozhodnutí britského soudu, vyhověl a usnesením č. j. 9 Nc 11/2014-471 ze dne 13. 12. 2016 podle čl. 42 a 47 nařízení *Brusel II bis* a podle § 500 odst. 1 a § 501 odst. 1 č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“), vyzval vedlejší účastnici ke splnění povinnosti uložené předmětnými britskými rozhodnutími. Okresní soud zároveň matku poučil, že v případě nesplnění stanovených povinností může soud nařídit výkon rozhodnutí (opětovným) uložením pokuty, případně že může učinit další opatření (nařídit mediaci, setkání povinného s odborníkem v oboru pedopsychologie a jiné); konečně, zůstane-li postup soudu bezvýsledný, soud nařídí výkon odnětím dítěte. Jelikož vedlejší účastnice povinnost uloženou jí britským soudem ani po této výzvě nesplnila, uložil jí okresní soud usnesením č. j. 9 Nc 11/2014-572 ze dne 15. 8. 2017, ve spojení s opravným a doplňujícím usnesením č. j. 9 Nc 11/2014-592 ze dne 2. 1. 2018, pokutu ve výši 25 000 Kč. K odvolání matky uvedené rozhodnutí okresního soudu Krajský soud v Praze potvrdil usnesením č. j. 32 Co 361/2017-600 ze dne 20. 9. 2018.

13. Usnesením Okresního soudu v Kladně č. j. 9 Nc 11/2014-634 ze dne 20. 9. 2018 bylo nařízeno mediační setkání stěžovatele a vedlejší účastnice na den 27. 9. 2018 v budově Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále též „opatrovník nezletilého“). Předmětného mediačního setkání byl stěžovatel připraven zúčastnit se prostřednictvím internetu; vedlejší účastnice se však nedostavila.

III. Obsah napadených rozhodnutí

14. Dne 26. 9. 2018 podala vedlejší účastnice u okresního soudu návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Podle matky jsou rozhodnutí britského soudu nevykonatelná, nadto je dán důvod k zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu (dále též „o. s. ř.“), neboť nezletilý naposledy pobýval ve Spojeném království v roce 2013, kdy mu byly dva roky a dva měsíce; navrácení nezletilého by bylo proti jeho nejlepšímu zájmu, neboť po tak dlouhé době by jej nevyhnutelně vystavilo těžké duševní újmě.

15. Napadeným usnesením č. j. 9 Nc 11/2014-684 ze dne 18. 2. 2019 okresní soud návrhu vedlejší účastnice vyhověl a výkon předmětných rozhodnutí britského soudu zastavil. Okresní soud dospěl k závěru, že v daném případě jsou dány důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, protože přemístění nezletilého na území Anglie a Walesu není v jeho zájmu, zvláště s ohledem na to, že nezletilý žije v České republice spolu s matkou, jejím přítelem a dalšími příbuznými již od listopadu 2013. V České republice nezletilý nastoupil do školky, následně pak do školy, a má zde kamarády. Matce nezletilého a jejímu příteli se narodila dcera a nezletilý tedy žije společně se svou polorodou sestrou. Ze znaleckého posudku, který vedlejší účastnice nechala vypracovat, podle okresního soudu vyplývá, že přemístění

nezletilého do jiného a vzdáleného prostředí, ve kterém se hovoří jazykem, který nezletilý neovládá, by mohlo ohrozit další vývoj nezletilého a narušit jeho psychickou rovnováhu.

16. O odvolání stěžovatele následně rozhodl Krajský soud v Praze, který usnesením č. j. 32 Co 75/2019-737 ze dne 29. 7. 2019 napadené rozhodnutí okresního soudu potvrdil jako věcně správné. Odvolací soud mimo jiné provedl dne 29. 7. 2019 výslech nezletilého. Podle odvolacího soudu by navrácení nezletilého s ohledem na dobu uplynulou od předmětných rozhodnutí britského soudu znamenalo pro dítě psychickou újmu; výslovně uvedl, že: „nezletilý by byl totiž navrácen do prostředí, na které si s ohledem na věk, ve kterém byl matkou bez souhlasu otce přemístěn do České republiky, nepamatuje, nemá k němu vytvořeny žádné citové ani sociální vazby, ani neovládá jazyk, kterým se v dané zemi hovoří.“ (viz bod 25 napadeného usnesení odvolacího soudu).

17. Nejvyšší soud napadeným usnesením č. j. 20 Cdo 3935/2019-792 ze dne 4. 12. 2019 odmítl dovolání stěžovatele podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako nepřipustné s odkazem na § 30 zákona o zvláštních řízeních soudních.

18. Z výše citovaných rozhodnutí vyplývá, že otec za nezletilým do České republiky dojíždí společně se svojí matkou – babičkou nezletilého, a to přibližně jedenkrát za tři měsíce, s nezletilým se stýká v Praze v neutrálním prostředí (například herna, obchodní centrum a podobně) a částečně se kvůli němu naučil i česky.

IV. Argumentace stěžovatele

19. Stěžovatel ústavní stížností brojí proti v záhlaví citovaným rozhodnutím a domáhá se jejich zrušení. Namítá, že ačkoliv obecné soudy dospěly k závěru, že veškeré překážky, které způsobily neúměrné prodloužení řízení, byly způsobeny vedlejší účastníci, jejímu návrhu bylo přesto vyhověno, čímž byla zkrácena základní práva stěžovatele (viz bod 2); napadená rozhodnutí tak odporují zásadám logiky a neodpovídají principům spravedlivého řízení. Zastavením výkonu rozhodnutí byly podle stěžovatele porušeny základní principy právního státu *nemo turpitudinem suam allegare potest* (tj. z protiprávního jednání nelze mít prospěch) a *ius ex iniuria non oritur* (tj. z bezprávního právo nevznikne).

20. Stěžovatelovu argumentaci ohledně pochybení obecných soudů lze shrnout následovně: Zaprvé, znalecký posudek k výkonu rozhodnutí britského soudu předně nebylo třeba vypracovat. Měl-li být vypracován, tak jedině na základě rozhodnutí okresního soudu, nikoliv na základě zadání vedlejší účastnice; v rámci případného znaleckého zkoumání pak měla být stěžovateli dána možnost se jej zúčastnit, aby znalec posoudil interakci mezi nezletilým a otcem a aby stěžovatel mohl podat otázky znalci prostřednictvím soudu. Zadruhé, výslech dítěte odvolacím soudem nebyl namístě, jelikož dítě je silně ovlivněno názory matky; soud by měl v každém případě vysvětlit nezletilému, co je skutečným předmětem řízení. Zatřetí, podle stěžovatele obecné soudy pominuly skutečnost, že rozhodnutí britského soudu jsou vykonatelná a že neznamenají automatické svěření nezletilého do péče otce – matka se s nezletilým má vrátit na území Velké Británie na dobu nezbytnou pro vyřešení úpravy péče o dítě a styku. Obecné soudy překročily svoji pravomoc, neboť znovu meritorně rozhodly o úpravě péče o dítě, která však podle dřívějšího nálezu Ústavního soudu náleží britským soudům.

21. Stěžovatel konečně uzavírá, že matka dlouhodobě a účelově maří výkon předmětných rozhodnutí, čímž bylo porušeno právo stěžovatele na realizaci jeho rodičovských práv. Vedlejší účastnice neučinila žádné opatření, které by vedlo ke splnění její povinnosti stanovené soudy a závěry obecných soudů ohledně zastavení výkonu rozhodnutí pouze potvrzují svévolné počínání matky, nerespektující povinnosti stanovené jí zákonem a soudními rozhodnutími.

V. Vyjádření k ústavní stížnosti a replika

22. Soudce zpravodaj připojil spis Městského soudu v Brně vedený pod sp. zn. 40 Nc 2505/2014 a spis Okresního soudu v Kladně vedený pod sp. zn. 9 Nc 11/2014; zároveň podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) vyzval, aby se k ústavní stížnosti stěžovatele vyjádřili účastníci řízení [V. 1] a vedlejší účastníci řízení [V. 2]. Došla vyjádření následně zaslal Ústavní soud stěžovateli k replice [V. 3].

V. 1 Vyjádření účastníků řízení

23. Okresní soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že návrh stěžovatele považuje za nedůvodný, neboť napadeným rozhodnutím okresního soudu nebylo porušeno stěžovatelovo právo na spravedlivý proces. Podle okresního soudu bylo zastavení vykonávacího řízení v zájmu nezletilého a důvody tohoto postupu byly podrobně vysvětleny v odůvodnění napadeného rozhodnutí, na které okresní soud odkazuje.

24. Krajský soud v Praze ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že veškeré vnesené námitky stěžovatel uplatnil již v průběhu řízení před obecnými soudy a odvolací soud se s nimi pečlivě vypořádal. Znaleckým posudkem, který byl předložen matkou nezletilého, vzal odvolací soud za prokázané, že nezletilý je schopen se ve svém věku odpovídajícím způsobem vyjadřovat, a proto provedl pohovor s nezletilým bez účasti ostatních účastníků řízení. K ostatním závěrům znaleckého posudku odvolací soud při svém rozhodování nepřihlížel, neboť znalecký posudek byl vypracován bez účasti a znaleckého vyšetření obou rodičů. Vypracování nového znaleckého posudku odvolací soud nepovažoval za potřebné, neboť podstatné skutečnosti pro rozhodnutí ve věci zjistil z výslechu nezletilého, jehož rozumovou a emocionální vyspělost shledal na takové úrovni, že k jeho přání a názoru při svém rozhodování přihlédl. Odvolací soud nesouhlasí s názorem stěžovatele, že pohovor nezletilého neměl být proveden, protože dítě má právo vyjádřit svůj názor v řízení před soudem, který k názoru přihlédne, umožňuje-li to rozumová a emocionální vyspělost nezletilého, což v daném případě splněno bylo. Podle odvolacího soudu v zájmu nezletilého není jeho navrácení do prostředí, na které si nepamatuje a k němuž nemá vytvořené žádné citové a sociální vazby, ani neovládá jazyk, kterým se v dané zemi hovoří.

25. Nejvyšší soud k výzvě Ústavního soudu ve svém vyjádření navrhl, aby ústavní stížnost stěžovatele byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Nejvyšší soud o odmítnutí dovolání stěžovatele pro jeho objektivní nepřípustnost rozhodl podle platné zákonné úpravy, a proto žádná ústavně zaručená práva stěžovatele neporušil; ve zbytku zcela odkázal na odůvodnění napadeného usnesení.

V. 2 Vyjádření vedlejších účastníků řízení

26. Vedlejší účastnice ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedla, že ústavní stížnost by měla být v části směřující proti napadenému usnesení okresního soudu odmítnuta podle § 43 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu jako návrh podaný po stanovené lhůtě, v části směřující proti napadenému usnesení Nejvyššího soudu odmítnuta podle § 43 odst. 2 písm. a) jako návrh zjevně neopodstatněný, a v části směřující proti napadenému usnesení odvolacího soudu by ústavní stížnost měla být podle vedlejší účastnice zamítnuta.

27. Podle vedlejší účastnice je usnesení okresního soudu, kterým byl výkon předmětných britských rozhodnutí zastaven, věcně správné. Vedlejší účastnice tvrdí, že v dané věci byly dány dva důvody k zastavení výkonu rozhodnutí ve smyslu § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., podle kterého výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí nestalo vykonatelným. Zaprvé, vedlejší účastnici nebyla cizozemská rozhodnutí doručena ani jedním ze způsobů, které jsou stanoveny v nařízení o doručování písemností. Zadruhé, předmětná cizozemská rozhodnutí nemohou být v České republice vykonána, aniž by před tím byla v České republice prohlášena za vykonatelná podle čl. 28 odst. 1 nařízení *Brusel II bis*; výkon britských rozhodnutí bez předchozího prohlášení jejich vykonatelnosti je totiž nepřípustný, neboť předmětná rozhodnutí nebyla osvědčena podle čl. 42 nařízení *Brusel II bis* (osvědčení nebylo vystaveno na jednotném formuláři obsaženém v příloze IV Nařízení). K oběma britským rozhodnutím naopak bylo vystaveno osvědčení podle čl. 39 nařízení *Brusel II bis*, přičemž obě osvědčení byla vystavena na jednotném formuláři obsaženém v příloze II Nařízení. Vedlejší účastnice dále uvedla, že k zastavení výkonu předmětných rozhodnutí byl dán rovněž důvod podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Nezletilý po dobu více než pěti let, tj. více než tři čtvrtiny svého života, žije nepřetržitě s vedlejší účastnicí v České republice, což se stalo především v důsledku procesního postupu otce. Podle vedlejší účastnice by byl výkon předmětných cizozemských rozhodnutí za uvedených okolností v rozporu se zájmem nezletilého, neboť ten by byl vystaven těžké duševní újmě a vytržen ze svého obvyklého rodinného prostředí. Při rozhodování v dané věci je podle vedlejší účastnice nutné zvažovat na jedné straně základní práva stěžovatele a na straně druhé základní práva nezletilého, zejména pak jeho základní právo na zdravý duševní vývoj, a přednost je třeba dát právu dítěte.

28. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí – opatrovník nezletilého ustanovený usnesením Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 387/20 ze dne 9. 3. 2020 – ve svém vyjádření uvedl, že jeho psycholožka provedla s nezletilým dne 17. 3. 2020 on-line (s využitím služby Skype) rozhovor, jehož účelem bylo seznámit nezletilého s aktuální situací, především ho informovat o ústavní stížnosti a zjistit pro účely řízení jeho přání a názor na rodinnou situaci tak, aby k němu bylo možné přihlédnout. Opatrovník nezletilého navrhuje, aby Ústavní soud ústavní stížnost usnesením odmítl jako zjevně neopodstatněnou, nebo náležením zamítl, neboť podle něj nebylo porušeno stěžovatelovo právo na spravedlivý proces.

29. Podle opatrovníka nezletilého stěžovatel po celou dobu řízení klade důraz pouze na svá práva, dožaduje se navrácení dítěte do Spojeného království a nepřihlíží k tomu, jaký dopad by představoval takový zásah do života dnes již osmiletého chlapce, který je schopen úměrně svému věku vnímat a uvědomovat si, co se kolem něj děje a co to pro něj znamená. Ustanovení § 127a o. s. ř. podle opatrovníka nezletilého

jednoznačně staví znalecké posudky předložené účastníky řízení naroveň znaleckým posudkům vyžádaným soudem, splňují-li všechny zákonem stanovené náležitosti. Znalecký posudek v projednávané věci zákonné náležitosti splňoval; proto stěžovatelovo právo na spravedlivý proces porušeno nebylo. Předsedkyně senátu odvolacího soudu měla možnost si o schopnostech nezletilého vytvořit vlastní názor na základě osobního setkání, které u ní nevyvolalo důvody pochybovat o závěrech předloženého znaleckého posudku.

30. Opatrovník nezletilého dále uvádí, že nezletilý je stále dítě, které potřebuje pro svůj zdárný vývoj jistotu stabilního prostředí, a případné trauma způsobené náhlým přemístěním do pro něj neznámého prostředí, navíc proti jeho vůli, by mohlo mít dalekosáhlé následky pro jeho další psychický, sociální a emocionální rozvoj. Obecné soudy postupovaly podle názoru opatrovníka nezletilého v souladu s čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb. (dále jen „Úmluva o právech dítěte“), podle kterého zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí. V současné situaci by jednoznačně nebylo v zájmu nezletilého, aby byl vytržen ze svého přirozeného sociálního prostředí a přemístěn do prostředí pro něj cizího, ve kterém pobývat nechce a ve kterém není schopen se dorozumět. Přemístění není podle opatrovníka nezletilého namístě, neboť doposud nebylo vydáno pravomocné rozhodnutí o úpravě péče o nezletilého. I případné přemístění do Spojeného království, které by bylo uskutečněno pouze za účelem vedení tohoto řízení, by mohlo vytrhnout nezletilého z jeho stabilního zázemí, byť pouze na několik týdnů nebo měsíců (pokud by rozhodly příslušné britské soudy o jeho svěření do péče matky); takový postup však v žádném případě nelze shledávat jako konformní se zájmy nezletilého.

V. 3 Replika stěžovatele

31. Ve své replice na vyjádření ostatních účastníků řízení a vedlejších účastníků doručené Ústavnímu soudu dne 6. 5. 2020 stěžovatel uvedl, že trvá na své ústavní stížnosti a v plném znění na ni odkazuje. První krok, který podle stěžovatele vyústil až v předmětné řízení, učinila matka, která nezletilého protiprávně přemístila z místa jeho obvyklého bydliště ve Velké Británii. Podle stěžovatele Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 3742/14 uvedl, že české soudy v rozporu s čl. 42 odst. 1 nařízení *Brusel II bis* odmítly uznat a vykonat rozhodnutí britského soudu o bezodkladném navrácení dítěte, ačkoli byla tato rozhodnutí opatřena osvědčením podle čl. 39 Nařízení. Stěžovatel konečně uvedl, že soud, který bude meritorně rozhodovat o úpravě poměrů, je soud ve Velké Británii, nikoliv soud v České republice.

VI. Předpoklady řízení před Ústavním soudem

32. Ústavní stížnost byla podána osobou oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem v souladu s § 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu; není rovněž nepřijatelná ve smyslu § 75 odst. 1 téhož zákona.

33. Podle § 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu lze ústavní stížnost podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení. Podle § 72 odst. 4 stejného zákona dále

platí, že byl-li mimořádný opravný prostředek orgánem, který o něm rozhoduje, odmítnut jako nepřijatelný z důvodů záviselých na jeho uvážení, lze podat ústavní stížnost proti předchozímu rozhodnutí o procesním prostředku k ochraně práva, které bylo mimořádným opravným prostředkem napadeno, ve lhůtě dvou měsíců od doručení takového rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku.

34. V nyní projednávané věci Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatele podle § 243c odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 30 zákona o zvláštních řízeních soudních, neboť dovolání není přípustné proti rozhodnutí podle hlavy páté části druhé tohoto zákona, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, určení nebo popření rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení.

35. Pro hodnocení včasnosti části ústavní stížnosti směřující proti rozsudkům okresního soudu a odvolacího soudu je určující, že Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 30 zákona o zvláštních řízeních soudních. Rozhodnutí o odmítnutí dovolání v takovém případě není závislé na uvážení Nejvyššího soudu, a proto se neuplatní zásada vyslovená v § 72 odst. 4 zákona o Ústavním soudu, nýbrž platí, že lhůta k podání ústavní stížnosti začíná svůj běh dnem následujícím po doručení rozhodnutí odvolacího soudu. Jinak řečeno, podání dovolání, které je nepřijatelné na základě jasného zákonného ustanovení, nepředstavuje efektivní vyčerpání mimořádného opravného prostředku. V důsledku těchto závěrů je obecně třeba ústavní stížnosti v částech směřujících proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně hodnotit jako opožděně podané a je třeba je odmítnout podle § 43 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu (viz např. usnesení sp. zn. II. ÚS 3770/19 ze dne 14. 2. 2020 či usnesení sp. zn. I. ÚS 3056/19 ze dne 26. 11. 2019; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz/>).

36. Odvolací soud nicméně stěžovatele v napadeném usnesení nesprávně poučil o možnosti podání dovolání, jelikož použil „tradiční“ poučovací formuli: *„Proti tomuto usnesení lze podat dovolání za předpokladu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena anebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen odvolací soud, jímž je Nejvyšší soud České republiky.“*

37. Orgány veřejné moci jsou povinny při posouzení, zda určitý procesní prostředek ochrany práva byl podán řádně a včas, respektovat princip důvěry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci; účastníkovi řízení tak nesmí být na újmu, postupoval-li při využití procesního prostředku proti rozhodnutí orgánu veřejné moci v dobré víře ve správnost v něm obsaženého nesprávného poučení [viz bod 18 nálezu sp. zn. IV. ÚS 3476/11 ze dne 31. 1. 2012 (N 25/64 SbNU 269)]. I přesto, že nesprávné poučení nemá vliv na skutečnou dostupnost (mimořádného) opravného prostředku, účastníkovi nemůže jít k jeho tíži, tj. účastníkovi nemůže být upřena ochrana jeho práv, jednal-li v důvěře ve správnost postupu – procesního poučení obecného soudu (viz bod 24 nálezu sp. zn. IV. ÚS 2672/19 ze dne 19. 2. 2020). Povinnost poskytnout řádné poučení účastníkům řízení o procesních právech a povinnostech totiž vyplývá jak z § 5 o. s. ř., tak z čl. 36 odst. 1 Listiny, a je naplněním jednoho ze základních

předpokladů práva na práva na přístup k soudu (k vyšší přezkumné instanci) podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

38. Ústavní soud dospěl k závěru, že s ohledem na nesprávné poučení odvolacího soudu nepředstavovalo podání dovolání stěžovatele neefektivní postup, a proto byla lhůta pro podání ústavní stížnosti ve smyslu § 72 odst. 3 a 4 zákona o Ústavním soudu zachována i v části směřující proti rozhodnutím okresního soudu i odvolacího soudu (napadené usnesení Nejvyššího soudu bylo stěžovateli doručeno dne 16. 12. 2019). Ústavní soud proto meritorně přezkoumal všechna napadená rozhodnutí obecných soudů [obdobně viz např. nález sp. zn. II. ÚS 343/02 ze dne 5. 11. 2002 (N 140/28 SbNU 223), nebo usnesení sp. zn. I. ÚS 2651/07 ze dne 6. 3. 2008]. Odmítnutí ústavní stížnosti pro opožděnost, které by bylo důsledkem chybného poučení obecného soudu, a nikoli pochybením stěžovatele, by totiž mohlo způsobit odepření spravedlnosti, a samo by tak zasáhlo do ústavně zaručených práv stěžovatele [nález sp. zn. II. ÚS 397/06 ze dne 28. 3. 2007 (N 57/44 SbNU 733)].

VII. Upuštění od ústního jednání

39. Ústavní soud neočekával od ústního jednání další objasnění věci, a proto je neprovedl (§ 44 věta první zákona o Ústavním soudu); pro své rozhodnutí měl dostatek informací z připojených spisů a podání účastníků (vedlejších účastníků) i opatrovníka.

VIII. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

40. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod. Ústavní soud následuje doktrínu minimalizace zásahů do činnosti orgánů veřejné moci [srov. nález sp. zn. III. ÚS 23/93 ze dne 1. 2. 1994 (N 5/1 SbNU 41)]; výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ přísluší obecným soudům a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat pouze za situace, kdy je rozhodování obecných soudů stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti.

41. V nyní projednávané věci Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost stěžovatele je opodstatněná, jelikož zastavením výkonu rozhodnutí britského soudu obecné soudy porušily stěžovatelovo právo na soudní ochranu garantované v čl. 36 Listiny a čl. 6 Úmluvy i právo na rodinný život zaručené v čl. 10 odst. 2 Listiny a na péči o děti a jejich výchovu zaručené v čl. 32 odst. 4 Listiny. Dříve než Ústavní soud posoudí konkrétní okolnosti projednávaného případu [VIII. 2], shrne nejprve ústavněprávní a zákonné požadavky na výkon rozhodnutí ve věcech navrácení dítěte přeshraničně neoprávněně odebraného nebo zadržného [VIII. 1].

VIII. 1 Ústavněprávní požadavky na výkon rozhodnutí ve věcech navrácení dítěte přeshraničně neoprávněně odebraného nebo zadržného

42. Imperativ ochrany lidských práv je jedním ze základních kamenů demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy) a ústavní požadavky na ochranu základních práv a svobod prostupují celým právním řádem. Zatímco ve veřejnoprávních vztazích, tzn. vztazích mezi státem a jednotlivcem, působí základní práva přímo, v horizontálních

vztazích působí zprostředkovaně, tedy jako základní zásady a hodnoty, které prozařují skrze normy podústavního práva, a to včetně oblastí práva soukromého (viz bod 22 nálezu sp. zn. II. ÚS 996/18 ze dne 4. 6. 2019).

43. Podle čl. 4 Ústavy mají obecné soudy povinnost vykládat a aplikovat právo pohledem ochrany základních práv a svobod [srov. nálezu sp. zn. II. ÚS 1287/14 ze dne 31. 8. 2015 (N 159/78 SbNU 401)]. Při výkladu právních předpisů nelze pomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větách aplikovaného předpisu, nýbrž je v něm třeba vždy nalézat i zásady uznávané demokratickými právními státy [srov. např. nálezu sp. zn. I. ÚS 2063/17 ze dne 23. 11. 2017 (N 217/87 SbNU 493)].

44. Podle čl. 1 odst. 2 Ústavy Česká republika dodržuje závazky z mezinárodního práva; podle čl. 95 odst. 1 Ústavy je soudce při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu.

45. Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že čl. 10a Ústavy otevírá vnitrostátní právní řád pro působení unijního práva, včetně pravidel týkajících se jeho účinků uvnitř právního řádu České republiky [viz nálezu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 ze dne 8. 3. 2006 (N 50/40 SbNU 443; 154/2006 Sb.) či nálezu sp. zn. Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019 (161/2019 Sb.), bod 53]. Obsah čl. 1 odst. 2 Ústavy ve vztahu k právu Evropské unie Ústavní soud vyložil tak, že domácí právní předpisy, včetně Ústavy, mají být interpretovány souladně s principy evropské integrace a spolupráce unijních orgánů a orgánů členského státu; existuje-li několik interpretací ustanovení ústavního pořádku a jen některé z nich vedou k dosažení závazku, který převzala Česká republika v souvislosti se svým členstvím v Evropské unii, je nutno volit eurokonformní výklad podporující realizaci závazku, nikoli výklad, jenž realizaci znemožňuje [viz např. nálezu sp. zn. Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019 (161/2019 Sb.), bod 54].

46. I pro moc soudní z toho plyne povinnost interpretovat a aplikovat vnitrostátní právo „eurokonformním“ způsobem, tzn. při více výkladových variantách volit variantu, jež bude v souladu s právem Evropské unie [viz nálezu sp. zn. III. ÚS 1996/13 ze dne 16. 7. 2015 (N 130/78 SbNU 57)]. Jinými slovy, ustanovení čl. 4 Ústavy je třeba vykládat ve světle čl. 1 odst. 2 Ústavy a čl. 10a Ústavy tak, že povinností soudní moci je v rámci poskytování ochrany základním právům a svobodám dbát na dodržování závazků, které pro Českou republiku vyplývají z práva EU; zvláště významné je to v případech závazků plynoucích z Listiny základních práv Evropské unie, která je lidskoprávním katalogem a Ústavní soud ji považuje za součást referenčního rámce přezkumu [viz nálezu sp. zn. II. ÚS 2778/19 ze dne 5. 11. 2019, bod 25, či nálezu sp. zn. II. ÚS 78/19 ze dne 24. 1. 2020, bod 11]. Listina základních práv Evropské unie se dle svého čl. 51 odst. 1 „aplikuje výhradně v situacích, v nichž dochází k uplatnění unijního práva“ [viz nálezu sp. zn. II. ÚS 443/16 ze dne 25. 10. 2016 (N 200/83 SbNU 209), bod 30; nálezu sp. zn. I. ÚS 615/17 ze dne 10. 8. 2017 (N 148/86 SbNU 485), bod 70; nálezu sp. zn. II. ÚS 3505/18 ze dne 3. 6. 2019, bod 45].

47. Vzhledem k tomu, že pro rozhodnutí v nyní projednávané věci je relevantních několik rovin právní úpravy, shrne Ústavní soud nejprve zásady navrácení dítěte podle Haagské úmluvy [VIII. 1 a)], dále zásady navrácení dítěte a výkonu rozhodnutí podle nařízení *Brusel II bis* [VIII. 1 b)], a konečně zásady výkonu rozhodnutí podle vnitrostátního práva [VIII. 1 c)].

VIII. 1 a) *Haagská úmluva*

48. Základní pravidla pro neprodlené navrácení dítěte přeshraničně neoprávněně odebraného nebo zadržného, včetně možnosti odmítnout jeho navrácení ve zvláštních, řádně odůvodněných případech, jsou upravena v Haagské úmluvě, která je součástí právního řádu České republiky podle čl. 10 Ústavy a kterou je soudce při rozhodování vázán podle čl. 95 Ústavy.

49. Podle čl. 3 Haagské úmluvy se přemístění nebo zadržení dítěte považuje za protiprávní, jestliže: a) bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením; b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení. Podle čl. 12 odst. 1 Haagské úmluvy, jestliže bylo dítě protiprávně přemístěno nebo zadrženo a v den zahájení řízení před soudním nebo správním orgánem smluvního státu, v němž dítě je, uplynulo období kratší jednoho roku ode dne protiprávního přemístění nebo zadržení, nařídí příslušný orgán bezodkladné navrácení dítěte. Čl. 13 Haagské úmluvy stanoví podmínky, za kterých nemá orgán dožádaného státu povinnost nařídít navrácení dítěte; podle písm. b) citovaného ustanovení tak lze učinit v případě, že existuje vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace.

50. Haagská úmluva představující právní nástroj, který se inspiroje vůlí chránit dítě, jež je považované za hlavní oběť traumatu způsobeného jeho přemístěním nebo zadržením, si klade za cíl bojovat proti rozmnožení případů mezinárodních únosů dětí (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 4. 2010 ve věci *Macready proti České republice*, č. stížností 4824/06 a 15512/08, § 62). Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále též „ESLP“) vyplývá, že základním aspektem, který je třeba v souvislosti s rozhodováním ve věcech únosů dětí zvážit, je nejlepší zájem dítěte, který Haagská úmluva spojuje s obnovením původního stavu rozhodnutím o okamžitém navrácení do země obvyklého bydliště, bylo-li dítě protiprávně přemístěno. Řízení o navrácení uneseného dítěte, včetně předběžných řízení nebo výkonu rozhodnutí vydaných po jejich skončení, vyžadují bezodkladné vyřízení, neboť plynutí času může mít nenapravitelné důsledky pro vztahy mezi dítětem a rodičem, který s ním nežije [viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 11. 2009 ve věci *R. R. proti Rumunsku (č. 1)*, č. stížností 1188/05, § 171]. O navrácení dítěte v každém případě nemůže být rozhodováno automaticky či mechanicky; zamítnutí navrácení někdy může být podloženo objektivními důvody, které jsou v souladu se zájmem dítěte (viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 9. 2015 ve věci *Tobey Josef Hammond a Jana Hammond proti České republice*, č. stížnosti 30741/15, § 171).

51. V kontextu řízení upraveného Haagskou úmluvou je tedy prvořadým hlediskem zájem dítěte, s nímž je neodmyslitelně spjata právo dítěte nebýt přemístěno od jednoho rodiče a nebýt zadržováno druhým rodičem; děti totiž nemohou být považovány za vlastnictví („rukojmí“) rodičů, ale musí být k nim přistupováno jako k jednotlivcům s vlastními právy a potřebami (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 12. 2007 ve věci *Maumousseau a Washington proti Francii*, č. stížnosti 39388/05, § 68). Zájem dítěte je utvářen zejména dvěma aspekty: 1) udržením rodinných vazeb

(tj. zachování osobních vazeb, není-li rodinné prostředí zvláště nevhodné); 2) možností vyvíjet se ve zdravém prostředí [viz bod 45 nálezu sp. zn. III. ÚS 428/19 ze dne 30. 7. 2019]. Zájem dítěte má podle své povahy a závažnosti převážet nad zájmy rodiče, ačkoli zájmy rodičů, zejména právo na pravidelný kontakt s dítětem, zůstávají relevantním hlediskem při vyvažování dotčených zájmů (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 7. 2010 ve věci *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, č. stížnosti 41615/07, § 134).

52. Soud posuzující žádost o navrácení dítěte musí důkladně přezkoumat rodinnou situaci a při zohlednění řady faktorů, zejména skutkové, emocionální, psychologické, materiální či zdravotní povahy, vyváženě a přiměřeně posoudit zájmy každé osoby za neustálé snahy o určení nejlepšího řešení pro dítě (viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. 10. 2011 ve věci *Šneersona a Kampanella proti Itálii*, č. stížnosti 14737/09, § 85). To mimo jiné znamená, že soud musí důkladně vážit skutečnosti odůvodňující uplatnění striktních výjimek uvedených v Haagské úmluvě [tzn. včetně výjimek podle čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy], přičemž svoje rozhodnutí o nich musí pečlivě odůvodnit v souladu s čl. 8 Úmluvy (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 11. 2013 ve věci *X proti Lotyšsku*, č. stížnosti 27853/09, § 107). Postup soudů podle Haagské úmluvy musí být „přísný“ a české soudy postupují podle pravidel reciprocity. Neoprávněné přemístění dítěte ze země původu je považováno za „únos“, byť dítě „unesl“ jeden z rodičů.

VIII. 1 b) *Nariženi Brusel II bis*

K vzájemnému vztahu Haagské úmluvy a unijní úpravy:

53. Podobně jako tomu je u Haagské úmluvy, cílem unijní úpravy je zejména zabránit únosům dětí mezi členskými státy, a v případě únosu dosažení toho, že navrácení dítěte bude provedeno neprodleně (viz bod 52 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 7. 2008 ve věci C-195/08 PPU *Inga Rinau*). Právo EU takový cíl naplňuje prostřednictvím společného systému zahrnujícího členské státy Evropské unie, který je založen na dvou základních principech (viz body 21 a 33 odůvodnění Nařízení). Zaprvé, uznání a výkon rozhodnutí vydaných v členském státě by měly být založeny na zásadě vzájemné důvěry, přičemž v zájmu principu právní jistoty a předvídatelnosti rozhodování by důvody pro neuznání měly být omezeny na nezbytné minimum. Zadruhé, Nařízení musí být interpretováno v souladu se základními právy garantovanými Listinou základních práv Evropské unie, a to zejména s čl. 7 (respektování soukromého a rodinného života) a s čl. 24 (práva dítěte).

54. Ustanovení čl. 11 odst. 1 nařízení *Brusel II bis* stanoví, že se pravidla obsažená v tomto článku použijí, požádá-li nositel práva péče o dítě příslušné orgány v členském státě Evropské unie o vydání rozhodnutí na základě Haagské úmluvy, aby dosáhl navrácení dítěte, které bylo neoprávněně odebráno (protiprávně přemístěno) do jiného členského státu nebo zadrženo v jiném členském státě než v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před neoprávněným odebráním (protiprávním přemístěním) nebo zadržením. V tomto ohledu je nutné zdůraznit, že Haagská úmluva je nadále použitelná a je pouze doplněna relevantními ustanoveními Nařízení, které mají při aplikaci členskými státy aplikační přednost (viz bod 17 odůvodnění a čl. 60 Nařízení). Jinými slovy, čl. 12 Haagské úmluvy představuje primární právní základ pro navrácení

dítěte po neoprávněném odebrání či zadržení a čl. 11 Nařízení obsahuje ustanovení, která pouze ovlivňují a doplňují aplikaci Haagské úmluvy.

55. Nařízení *Brusel II bis* představuje ještě určité „zprísnění“ úpravy tzv. návratového řízení podle Haagské úmluvy, neboť na členské státy klade přísnější požadavky ohledně rychlosti provedení celého procesu navrácení dítěte zpět do členského státu původu. Předmětná úprava tak přispívá k vytvoření společného evropského justičního prostoru, který je založen na vzájemné důvěře mezi členskými státy, resp. obecnými soudy Evropské unie, a který přispívá k efektivnímu a volnému pohybu rozhodnutí v rámci členských států, jakožto jednomu z politických cílů Evropské unie.

K určení příslušnosti soudu členského státu ve věcech rodičovské zodpovědnosti a neoprávněného odebrání dítěte:

56. Podle čl. 2 bodu 11 Nařízení se „neoprávněným odebráním nebo zadržením“ rozumí odebrání nebo zadržení dítěte, kterým je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo ze závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním nebo zadržením, a za předpokladu, že v době odebrání nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání nebo zadržení nedošlo.

57. Podle čl. 8 odst. 1 Nařízení jsou soudy členského státu obecně příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

58. Podle čl. 10 Nařízení jsou v případech neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte příslušné soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, ledaže jsou splněny určité podmínky stanovené tímto ustanovením (byl dán souhlas k odebrání nebo zadržení, nebo dítě mělo bydliště v jiném členském státě po dobu nejméně jednoho roku poté, co se osoba, orgán nebo jiný subjekt mající právo péče o dítě dozvěděla nebo se měla dozvědět místo, kde se dítě nachází, dítě si ve svém novém prostředí zvyklo a do jednoho roku poté, kdy se nositel práva péče o dítě dozvěděl nebo se měl dozvědět místo pobytu dítěte, nebyla podána žádost o navrácení dítěte u příslušných orgánů členského státu, kam bylo dítě odebráno nebo kde je zadržováno, a další).

59. Příslušnost ve věcech rodičovské odpovědnosti tedy v první řadě náleží soudům členského státu, v němž má dotčené dítě své obvyklé bydliště v okamžiku zahájení řízení; z důvodu své geografické blízkosti jsou tyto soudy obecně schopny nejlépe posoudit, co odpovídá nejlepšímu zájmu dítěte (viz bod 36 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. 12. 2009 ve věci C-403/09 PPU *Detiček*). Účelem čl. 10 Nařízení je pak omezit možnosti přesunu příslušnosti ze soudů členského státu původu na soudy členského státu, do kterého dítě bylo neoprávněně přesunuto v případech únosu.

60. Pravidlo stanovené v čl. 10 Nařízení se použije pouze v případě, kdy mělo dítě skutečně obvyklé bydliště v jiném členském státě, než do kterého bylo odebráno či ve kterém bylo zadrženo. Jinými slovy, nemělo-li dítě obvyklé bydliště (ve smyslu Nařízení) v členském státě, ze kterého bylo odebráno, národní soudy takového státu si nemohou zachovat jurisdikci ve věcech rodičovské zodpovědnosti, neboť ji původně ani neměly.

61. Na tomto místě je nutné zdůraznit, že čl. 10 nařízení *Brusel II bis* není relevantní pro určení příslušnosti soudu v tzv. návratovém řízení podle Haagské úmluvy. Tzv. návratové řízení podle Haagské úmluvy a řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti jsou sice propojená (časově navazující), ale na sobě navzájem nezávislá řízení (srov. bod 71 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. 12. 2010 ve věci C-497/10 PPU *Mercredi* a čl. 19 Haagské úmluvy). Z toho mimo jiné plyne, že pro projednání žádosti o navrácení dítěte ve smyslu čl. 12 Haagské úmluvy jsou příslušné soudy státu, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno; předmětné soudy mohou rozhodnout pouze o návratu dítěte, nikoliv již o otázkách rodičovské zodpovědnosti. Naopak, soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, jsou příslušné k rozhodnutí o otázkách rodičovské zodpovědnosti, nemají však jurisdikci pro rozhodnutí o samotném návratu dítěte (s výjimkou případu podle čl. 11 odst. 8 Nařízení – viz dále). Žaloba, jejímž smyslem je navrácení dítěte, které bylo protiprávně přemístěno nebo zadrženo v jiném členském státě, do členského státu původu, se netýká věcně rodičovské zodpovědnosti, nemá tedy stejný předmět ani příčinu jako žaloba směřující k rozhodnutí o této zodpovědnosti a mezi takovými žalobami nemůže existovat ani překážka litispendence (bod 40 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. 10. 2014 ve věci C-376/14 PPU *C proti M*).

62. Soudu členského státu, do kterého bylo dítě přemístěno, rozhodujícím o žádosti o navrácení, za určitých okolností přísluší ověřit, zda dítě mělo bezprostředně před údajným protiprávním přemístěním nebo zadržením obvyklé bydliště v členském státě původu. Soud je tak povinen učinit s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě (viz bod 54 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. 10. 2014 ve věci C-376/14 PPU *C proti M*), a to právě za účelem posouzení, zda je naplněna jedna ze základních podmínek tzv. návratového řízení, tj. protiprávní přemístění nebo zadržení ve smyslu čl. 3 Haagské úmluvy, resp. neoprávněné odebrání nebo zadržení ve smyslu čl. 2 odst. 11 nařízení *Brusel II bis*. Jinými slovy, pojem „obvyklé bydliště“ je ústředním hlediskem pro posouzení opodstatněnosti žádosti o navrácení; s žádostí je totiž možné uspět jen tehdy, mělo-li dítě bezprostředně před tvrzeným přemístěním či zadržením skutečně své obvyklé bydliště v členském státě, do něhož má být podle žádosti navráceno (viz bod 38 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. 16. 2017 ve věci C-111/17 PPU *OL proti PQ*).

K procesu navrácení neoprávněně odebraného dítěte:

63. Podle čl. 11 odst. 3 Nařízení soud, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte (podle Haagské úmluvy), jedná v řízení o žádosti rychle a využívá nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje; soud vydá rozhodnutí do šesti týdnů od podání žádosti s výjimkou případů, kdy to neumožňují mimořádné okolnosti.

64. Podle čl. 11 odst. 4 Nařízení soud nemůže zamítnout žádost o navrácení dítěte na základě článku 13 písm. b) Haagské úmluvy, je-li prokázáno, že byla přijata vhodná opatření k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení. Vydá-li přesto soud rozhodnutí o nenavrácení na základě článku 13 Haagské úmluvy, musí podle čl. 11 odst. 6 ihned zaslat opis soudního rozhodnutí o nenavrácení a odpovídajících písemností příslušnému soudu nebo ústřednímu orgánu členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, a to v souladu s vnitrostátním právem.

65. V čl. 11 odst. 8 Nařízení je stanoveno, že bez ohledu na rozhodnutí o nenavrácení, vydané na základě článku 13 Haagské úmluvy, je za účelem zajištění navrácení dítěte vykonatelné v souladu s čl. 40 až 45 Nařízení každé následné rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, které vydal soud příslušný podle tohoto nařízení. Podle čl. 42 Nařízení se vykonatelné rozhodnutí stanoví navrácení dítěte, které je vydané podle čl. 11 odst. 8 Nařízení v jednom členském státě, uznává a je vykonatelné v jiném členském státě bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti námitky proti uznání rozhodnutí, bylo-li osvědčeno. Původní soudce vystaví osvědčení pouze pokud: 1) dítě dostalo příležitost být vyslechnuto (nebyl-li výslech považován za nevhodný s přihlédnutím k jeho věku nebo stupni vyspělosti); 2) strany dostaly příležitost být vyslechnuty; 3) soud při vydání svého rozhodnutí přihlédl k důvodům a důkazům, na jejichž základě bylo vydáno rozhodnutí podle článku 13 Haagské úmluvy. Soudce vystaví osvědčení bez návrhu na jednotném formuláři obsaženém v příloze IV Nařízení (osvědčení týkající se navrácení dítěte).

66. Ohledně nařízení navrácení podle čl. 11 odst. 8 Nařízení je nutné uvést následující: Uvedené ustanovení umožňuje příslušnému soudu členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště před protiprávním přemístěním nebo zadržením (viz čl. 10 Nařízení), přijmout pozdější rozhodnutí za účelem zajištění navrácení dítěte do tohoto členského státu. Rozhodnutí nařizující navrácení dítěte podle čl. 11 odst. 8 Nařízení následující po rozhodnutí o nenavrácení dítěte (podle Haagské úmluvy) požívá procesní autonomie za tím účelem, aby nebylo odkládáno navrácení dítěte (viz bod 56 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. 7. 2010 ve věci C-211/10 PPU *Doris Povse proti Mauru Alpagovi*). Předmětná úprava nařízení *Brusel II bis* tedy za určitých okolností *de iure* přesouvá příslušnost konečně rozhodnout o navrácení dítěte ze soudů členského státu, do kterého dítě bylo uneseno, v rámci tzv. návratové řízení podle Haagské úmluvy, na soudy členského státu původu. Jinými slovy, při naplnění podmínek stanovených v čl. 11 odst. 8 Nařízení jsou to soudy členského státu, v němž mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým neoprávněným odebráním nebo zadržením, které mají poslední slovo v otázce návratu dítěte; tyto soudy tak mají jakousi „druhou šanci“ zvrátit rozhodnutí o nenavrácení dítěte vydané v tzv. návratovém řízení soudem v členském státě, do něhož bylo dítě uneseno.

67. Je nicméně nutné zdůraznit, že pro aplikaci čl. 11 odst. 8 Nařízení je třeba naplnit zejména dvě podmínky: Zaprvé, rozhodnutí o nenavrácení dítěte vydané v rámci tzv. návratového řízení podle Haagské úmluvy musí být založeno na jednom z důvodů výslovně uvedených v čl. 13 Haagské úmluvy. Jestliže byla žádost o navrácení dítěte zamítnuta z důvodu jiných, nepřipadá aplikace čl. 11 odst. 8 Nařízení v úvahu. Zadruhé, aby bylo rozhodnutí o nenavrácení dítěte překonáno podle čl. 11 odst. 8 Nařízení, musí být rozhodnutí vydáno v členském státě původu až po vydání rozhodnutí o nenavrácení dítěte soudem členského státu, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno (viz bod 69 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. 7. 2008 ve věci C-195/08 PPU *Inga Rinau*). Formulace „každé následné rozhodnutí“ obsažená v čl. 11 odst. 8 Nařízení svědčí o chronologickém vztahu mezi rozhodnutím o nenavrácení dítěte podle čl. 13 Haagské úmluvy a rozhodnutím následným (o navrácení dítěte), přičemž taková formulace neponechává prostor pro pochybnost o tom, že první rozhodnutí předchází druhému (viz bod 71 stejného rozsudku). To vyplývá mimo jiné i ze znění bodu 17 odůvodnění Nařízení, podle kterého by mělo být možné, aby rozhodnutí o nenavrácení bylo nahrazeno „pozdějším rozhodnutím soudu členského státu, ve kterém mělo dítě bydliště před

neoprávněným odebráním nebo zadržením“. Uvedená druhá podmínka použitelnosti čl. 11 odst. 8 Nařízení dále vyplývá jednak ze znění čl. 11 odst. 6 a čl. 42 odst. 2 písm. c) Nařízení, které mají umožnit soudu původu posoudit důvody a důkazy, na jejichž základě bylo rozhodnutí o nenavrácení vydáno.

K řízení ve věcech rodičovské zodpovědnosti:

68. Je-li řízení o rodičovské zodpovědnosti ke stejnému dítěti v téže věci zahájeno u soudů různých členských států, soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, podle čl. 19 Nařízení bez návrhu přeruší řízení až do doby, než je určena příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první.

69. Podle čl. 21 Nařízení jsou rozhodnutí vydaná v některém členském státě (ve věcech rodičovské zodpovědnosti) v jiných členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení; kterákoliv dotčená osoba může požádat o vydání rozhodnutí o uznání nebo neuznání rozhodnutí vydaného v jiném členském státu. Rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti se v souladu s čl. 23 neuznává mimo jiné pro rozpor s veřejným pořádkem (*ordre public*) členského státu, v němž se o uznání žádá, pro nedostatky vyrozumění odpůrce o zahájení řízení, či pro neslučitelnost s jiným rozhodnutím (viz výslovné znění uvedeného článku).

70. Důvody, pro které lze odmítnout uznání rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti, musí být přitom vykládány restriktivně, neboť představují překážku uskutečnění jednoho ze základních cílů uvedeného nařízení – unijního systému založeného na zásadě vzájemné důvěry. Použití ustanovení o veřejném pořádku obsaženého v čl. 23 písm. a) Nařízení přichází v úvahu pouze v případě, že by s přihlédnutím k nejlepšímu zájmu dítěte uznání rozhodnutí vydaného v jiném členském státě nepřijatelným způsobem narušovalo právní řád členského státu, v němž se o uznání žádá, neboť by byla dotčena nějaká základní zásada; takový zásah by musel představovat zjevné porušení právního pravidla považovaného v právním řádu členského státu, v němž se o uznání žádá, za zásadní (viz bod 39 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. 11. 2015 ve věci C-455/15 PPU *P proti Q*).

71. Ustanovení čl. 24 Nařízení stanoví, že příslušnost soudu členského státu původu nesmí být přezkoumávána. Podle čl. 26 Nařízení dále rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti nesmí být v žádném případě přezkoumáváno ve věci samé.

72. Podle čl. 28 Nařízení je výkon rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti ve vztahu k dítěti vydaných v členském státě, v němž jsou vykonatelná a která byla doručena, nařízen v jiném členském státě, byla-li tam tato rozhodnutí na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášena za vykonatelná. Soud, u kterého byl návrh podán, podle čl. 31 Nařízení neprodleně rozhodne, přičemž ani osoba, vůči níž je výkon navrhován, ani dítě, nejsou v tomto stadiu řízení oprávněny podat k návrhu jakékoli připomínky; návrh může být zamítnut pouze na základě některého z důvodů uvedených v čl. 23. Podle čl. 39 Nařízení příslušný soud nebo orgán členského státu původu na žádost zúčastněné strany vydá osvědčení na jednotném formuláři obsaženém v příloze II (rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti).

73. Ustanovení čl. 47 Nařízení stanoví, že vykonávací řízení se řídí právem členského státu výkonu; každé rozhodnutí vydané soudem jiného členského státu a prohlášené

za vykonatelné podle čl. 28 a násl. Nařízení nebo osvědčené v souladu s čl. 42 Nařízení se vykoná v členském státě výkonu za stejných podmínek, za jakých by bylo v tomto členském státě vykonáno, kdyby v něm bylo i vydáno.

VIII. 1 c) Relevantní vnitrostátní úprava týkající se výkonu rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé dítě

74. Jak je uvedeno výše, výkon rozhodnutí vydaného v jednom ze členských států podle nařízení *Brusel II bis* se řídí právem členského státu výkonu. Je proto vhodné na tomto místě shrnout i relevantní vnitrostátní úpravu, která na mezinárodní úpravu tzv. návratového řízení podle Haagské úmluvy, doplněnou o unijní úpravu v Nařízení, navazuje, a jejíž prostřednictvím členské státy (obecné soudy) naplňují primární cíl obou úprav, tj. bezodkladné navrácení uneseného dítěte.

75. Podle § 500 zákona o zvláštních řízeních soudních je k vykonávacímu řízení v prvním stupni příslušný okresní soud, v jehož obvodu má nezletilé dítě v okamžiku zahájení řízení své bydliště. Specificky je podle odst. 2 stejného ustanovení upravena místní příslušnost k výkonu rozhodnutí ve věcech mezinárodních únosů nezletilých dětí – ta se odvíjí od soudu, který vydal rozhodnutí o navrácení dítěte, přičemž tímto soudem je podle § 479 zákona o zvláštních řízeních soudních Městský soud v Brně.

76. V § 501 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních je stanoveno, že shledá-li soud zvláštní důvody, nebo nebyl-li ten, kdo neplní soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě a o úpravě styku s ním anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, v rozhodnutí nebo dohodě poučen o následcích neplnění stanovených povinností, vyzve jej, aby soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu plnil, a poučí jej o možnosti výkonu rozhodnutí ukládáním pokut nebo odnětím dítěte. Soud nařídí výkon rozhodnutí uložením pokuty (§ 502 stejného zákona) a je-li to účelné, může nařídít další opatření (§ 503 stejného zákona). Zůstane-li takový postup bezvýsledný nebo je-li po zahájení řízení z okolností případu zřejmé, že by tento postup zjevně nevedl ke splnění povinností, nařídí soud ve výjimečných případech výkon rozhodnutí odnětím dítěte (§ 504 stejného zákona).

77. Ustanovení § 268 odst. 1 občanského soudního řádu mimo jiné stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným [písm. a)], a jestliže je výkon rozhodnutí nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat [písm. h)].

78. Ústavně konformním výkladem ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je takový výklad, podle něhož se předmětné ustanovení použije pro odstranění zjevné nespravedlnosti mimo jiné tehdy, kdy by výkon rozhodnutí byl v rozporu s principy právního státu [viz bod 14 nálezu sp. zn. II. ÚS 2230/16 ze dne 1. 11. 2016 (N 206/83 SbNU 281)]. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 3216/14 ze dne 17. 12. 2015 (N 218/79 SbNU 503) Ústavní soud k použití předmětného ustanovení uvedl: „*zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) [§ 268 odst. 1 o. s. ř.] jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu. Judikatura (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1932/2005 ze dne 16. března 2006) vymezila, že z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů*

zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti vyplývající z vykonávaného titulu.“ Ve stejném nálezu dále Ústavní soud dospěl k závěru, že z hlediska závažnosti naplňuje hypotézu citovaného ustanovení například šikanózní exekuční návrh představující postup přičící se účelu exekučního řízení.

79. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. představuje určitou výjimku z pravidla; z jeho podstaty připadá použití v úvahu pouze v mimořádných případech za účelem zabránění zjevné nespravedlnosti či „justičnímu omylu“ (např. případy omylu v osobách povinných atd.). Předmětné ustanovení však nesmí být zneužíváno k obcházení výsledků meritorního řízení – nesmí tedy sloužit k „prolomení“ pravomocně skončeného nalézacího a odvolacího řízení pouze z důvodu jejich případné „nesprávnosti“.

VIII. 2 Posouzení konkrétních okolností projednávaného případu

80. Předmětem řízení o projednávané ústavní stížnosti je ústavněprávní přezkum napadených rozhodnutí obecných soudů, kterými bylo zastaveno řízení o výkonu britských rozhodnutí. Pro posouzení ústavní konformity napadených rozhodnutí je nicméně nutné zohlednit i předchozí procesní vývoj a dřívější rozhodnutí týkající se návratu nezletilého. Ústavní stížnost směřuje sice „jen“ proti usnesením o zastavení výkonu rozhodnutí, souzenou věc je však třeba vnímat v širším kontextu. Jinak řečeno, výkon rozhodnutí týkající se nezletilého dítěte nelze oddělovat od meritorního řízení, v němž se upravují poměry k dítěti; veškerá řízení týkající se nezletilého je třeba chápat komplexně, nikoliv „izolovaně“ a vytrženě z kontextu.

81. Ústavní soud dospěl k následujícím závěrům: Zaprvé, soudy nepřesně posoudily povahu a vykonatelnost britských rozhodnutí, což vedlo k nepřiléhavé aplikaci závěrů Ústavního soudu vyjádřených v nálezu sp. zn. II. ÚS 3742/14 [VIII. 2 a)]. Zadruhé, způsobem zastavení výkonu britských rozhodnutí byla porušena stěžovatelova základní práva, neboť obecné soudy aplikovaly § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v řízení o výkonu britských rozhodnutí v rozporu s účelem příslušné unijní a mezinárodní úpravy [VIII. 2 b)]. Ústavní soud se konečně vyjádřil i k pozitivní povinnosti obecných soudů činit kroky v nejlepším zájmu nezletilého [VIII. 2 c)].

VIII. 2 a) Povaha a vykonatelnost předmětných britských rozhodnutí

82. Jak je podrobně rozebráno výše, nařízení výkonu předmětných britských rozhodnutí bylo výsledkem složitého procesního vývoje, kterým projednávaná věc (již) od roku 2014 prošla. Při posuzování ústavnosti rozhodnutí obecných soudů o zastavení výkonu předmětných britských rozhodnutí nelze odhlížet od povahy exekučního titulu, od britských rozhodnutí, neboť i samotné zastavení exekučního řízení z nesprávného důvodu může představovat v kontextu celé věci stěžovatele zjevnou nespravedlnost.

83. Britský soud ve svých rozhodnutích výslovně uvádí, že účelem soudního řízení bylo zajistit návrat nezletilého do Anglie a Walesu, aby následně rozhodl o jeho budoucnosti, upravil, kde a s kým bude bydlet, a aby upravil styk nezletilého s rodičem, u kterého bydlet nebude (č. 1. 9 soudního spisu vedeného Městským soudem v Brně pod sp. zn. 40 Nc 2505/2014). Obě britská rozhodnutí byla osvědčena britským High

Court of Justice podle čl. 39 nařízení *Brusel II bis* a osvědčení byla vydána na jednotném formuláři obsaženém v příloze II Nařízení (č. 1. 11 stejného soudního spisu). V předmětných rozhodnutích je rovněž výslovně uvedeno, že stěžovatel hodlá okamžitě zahájit řízení o návratu nezletilého podle Haagské úmluvy.

84. Stěžovatel tak skutečně (v dobré víře a „naveden“ k tomu soudy) učinil a tzv. návratové řízení ve smyslu čl. 12 Haagské úmluvy zahájil u Městského soudu v Brně (tj. u soudu členského státu, do kterého dítě bylo odebráno). Městský soud společně s Krajským soudem v Brně žádost stěžovatele o navrácení nezletilého zamítly, neboť nakonec dospěly k závěru, že nezletilý neměl bezprostředně před přemístěním obvyklé bydliště na území Spojeného království (viz body 7 a 61-62).

85. Ústavní soud uvedená rozhodnutí městského soudu a Krajského soudu v Brně nálezem sp. zn. II. ÚS 3742/14 zrušil. V bodu 26 odůvodnění uvedl, že „*obecné soudy, v rozporu s čl. 42 odst. 1 Nařízení, odmítly bez dalšího uznat a vykonat rozhodnutí britského soudu o bezodkladném navrácení dítěte, založené na neoprávněnosti přemístění dítěte z místa obvyklého bydliště ve Velké Británii do České republiky a jeho zadržení na českém území, osvědčené tímto soudem poté, co si ověřil, že odpůrkyně v řízení dostala podle odstavce 2 písm. b) příležitost být vyslechnuta, a naopak dospěly k závěrům zcela opačným, tedy že k neoprávněnému přemístění a zadržení dítěte ve smyslu Haagské úmluvy nedošlo, protože jsou oprávněny o žádosti stěžovatele o navrácení dítěte rozhodnout zcela autonomně.*“ Ústavní soud dále v bodu 28 uvedl, že „*konstatoval-li Vrchní soud v Londýně ve svém rozhodnutí ze dne 19. 3. 2014, že nezletilý má na území Anglie a Walesu skutečný pobyt, který získal krátce po datu 12. 12. 2011, od té doby jej nikdy neztratil a jeho přemístění do České republiky dne 22. 11. 2013 bylo proto protiprávní, představují taková zjištění Vrchního soudu v Londýně, jakožto soudu členského státu Evropské unie příslušného ve věci rodičovské zodpovědnosti podle čl. 8 odst. 1 Nařízení a současně příslušného ve věci únosu dítěte podle čl. 10, překážku pro meritorní přezkum této otázky ze strany soudů České republiky. (...) Vykonávací řízení se sice řídí právem dožádaného státu (čl. 47 odst. 1), rozhodnutí vydané soudem jiného členského státu a osvědčené v souladu s čl. 42 odst. 1 se ale vykoná v dožádaném státě za stejných podmínek, za jakých by bylo v tomto členském státě vykonáno, kdyby v něm bylo i vydáno (čl. 47 odst. 2).*“

86. Z právě uvedeného vyplývá, že závěry Ústavního soudu přijaté v citovaném nálezu jsou aplikovatelné pouze na situace, kdy soud členského státu vydá a osvědčí rozhodnutí podle čl. 11 odst. 8 ve spojení s čl. 42 nařízení *Brusel II bis*. O takové rozhodnutí však v nyní projednávané věci nejde, neboť pro jeho vydání nebyly naplněny podmínky stanovené v čl. 11 odst. 8 Nařízení (viz bod 67). Předmětná britská rozhodnutí (tj. rozhodnutí vydaná v členském státě původu) totiž nebyla vydaná po rozhodnutí o nenavrácení dítěte soudem členského státu, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno. Naopak, tzv. návratové řízení podle Haagské úmluvy u Městského soudu v Brně (jakožto soudu členského státu, do kterého bylo dítě odebráno) probíhalo až po vydání britských rozhodnutí. Jinými slovy, britská rozhodnutí nemohou představovat rozhodnutí „druhé šance“, jimiž soud členského státu původu může zvrátit rozhodnutí o nenavrácení dítěte vydané v tzv. návratovém řízení v členském státě, do kterého bylo dítě uneseno, jelikož takové rozhodnutí o nenavrácení dítěte v době rozhodování britským soudem neexistovalo.

87. Lze tedy uzavřít, že původní britská rozhodnutí nejsou rozhodnutími osvědčenými podle čl. 42 Nařízení, nýbrž jsou obdobou předběžného opatření podle českých procesních předpisů, které britský soud vydal, aby mohl následně rozhodnout o merituu věci, tj. především o úpravě péče o dítě a styku. Z výše uvedeného dále plyne, že předmětná britská rozhodnutí je nutno považovat za rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti, která mohou být vykonatelná pouze podle čl. 28 Nařízení (viz bod 72).

88. V tomto smyslu nelze přejít skutečnost, že závěry nálezu sp. zn. II. ÚS 3742/14 nejsou v tomto ohledu zcela přílehlavé. Ústavní soud nicméně nynějším nálezem (a v nynější fázi řízení) nerozporuje právní názor Ústavního soudu dříve vydaný ve smyslu § 23 zákona o Ústavním soudu. Tzv. *ratio decidendi*, které z citovaného nálezu vyplývá, je, že nelze meritorně přezkoumávat otázku obvyklého bydliště dítěte v řízení o výkonu rozhodnutí vydaného ve smyslu čl. 11 odst. 8 Nařízení, osvědčeného podle čl. 42 Nařízení. Uvedený právní názor je v souladu s výše vyjádřenými závěry ohledně výkonu rozhodnutí nařizujícího návrat dítěte ve smyslu čl. 11 odst. 8 Nařízení, tedy že vykonatelné rozhodnutí stanovící navrácení dítěte vydané v jednom členském státě se uznává a je vykonatelné v jiném členském státě bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti námitky proti uznání rozhodnutí, bylo-li rozhodnutí osvědčeno v členském státě původu podle čl. 42 Nařízení (viz body 66-67). Ústavní soud v nyní projednávaném případě pouze dospěl k závěru, že soudy v průběhu několika řízení správně neidentifikovaly povahu předmětných britských rozhodnutí. Ústavní soud nadto neposuzuje totožnou věc jako ve věci sp. zn. II. ÚS 3742/14, neboť předmětem řízení není ústavnost již skončeného návratového řízení vedeného u Městského soudu v Brně, ale to, zda Okresní soud v Kladně zastavením výkonu předmětných britských rozhodnutí porušil ústavně zaručená práva stěžovatele – což se podle Ústavního soudu stalo.

VIII. 2 b) Způsob aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v řízení o výkonu rozhodnutí soudu jiného členského státu ve věci rodičovské zodpovědnosti

89. Obecné soudy zastavily výkon předmětných britských rozhodnutí napadenými usneseními podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., protože dospěly k závěru, že přemístění nezletilého na území Anglie a Walesu není v jeho zájmu a jeho navrácení by s ohledem na dobu uplynulou od předmětných rozhodnutí britského soudu znamenalo pro dítě značnou psychickou újmu. Způsob, jakým obecné soudy aplikovaly předmětné ustanovení a jakým jeho použitím odůvodnily, je nicméně v rozporu s unijní i mezinárodní úpravou, jakož i českým ústavním pořádkem.

90. Jak je podrobně popsáno výše, nařízení *Brusel II bis* spolu s Haagskou úmlouvou obsahují přímo aplikovatelná pravidla, podle kterých obecné soudy musejí postupovat ve věcech neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte v jiném členském státě než členském státě původu. Otázky, zda je návrat dítěte v jeho nejlepším zájmu a kde má dítě obvyklé bydliště lze posuzovat výhradně v rámci tzv. návratového řízení podle Haagské úmluvy (viz zejména čl. 13 a čl. 20 Haagské úmluvy), které je vedeno podle § 478 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních (zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí). Nařízení *Brusel II bis* obsahuje speciální úpravu důvodů, pro které lze návrh na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí ve věcech rodičovské zodpovědnosti zamítnout (viz bod 72).

91. Namísto toho, aby k návrhu na zastavení výkonu britských rozhodnutí vedlejší účastnice obecné soudy nejprve pečlivě posoudily samotnou povahu a vykonatelnost

britských rozhodnutí, zabývaly se otázkami jinými – *de facto* posuzovaly, zda je trvalý návrat nezletilého do Velké Británie v jeho nejlepším zájmu. Taková otázka je nicméně (jak je uvedeno výše) předmětem řízení meritorního, tj. řízení ve věcech péče o nezletilé.

92. Odvolací soud uvádí v bodu 26 odůvodnění napadeného usnesení, že neschvaluje počínání matky, ale že v zájmu dítěte není jeho návrat do Velké Británie. Z postupu obecných soudů spíše vyplývá, že rezignovaly na vzniklou situaci. Obecné soudy svým postupem porušily základní práva stěžovatele, neboť celkově pominuly a nesprávně aplikovaly mezinárodní a unijní úpravu a prostřednictvím aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. stěžovatele uvedly do absurdní situace. Na jedné straně okresní soud řízení o úpravě poměrů k nezletilému zastavil z důvodu nedostatku mezinárodní příslušnosti (viz bod 11), na druhé straně se okresní soud ve vykonávacím řízení zabýval otázkou, zda je v zájmu nezletilého žít ve Velké Británii.

93. Ústavní soud zdůrazňuje, že z usnesení Okresního soudu v Kladně č. j. 9 Nc 11/2014-471, jímž bylo vyhověno návrhu stěžovatele na výkon britských rozhodnutí, vyplývá, že okresní soud vyzval vedlejší účastníci ke splnění povinnosti uložené jí britským soudem s odkazem na čl. 42 Nařízení. Ze soudního spisu však již nevyplývá, že by okresní soud zkoumal, zda jsou předmětná rozhodnutí britských soudů rozhodnutími nařizujícími návrat dítěte ve smyslu čl. 11 odst. 8 Nařízení osvědčenými podle čl. 42 Nařízení – jak je uvedeno výše, britská rozhodnutí jimi nejsou.

94. Úkolem okresního soudu bylo v průběhu řízení určit, zda byly vůbec splněny podmínky pro výkon předmětných britských rozhodnutí, tzn., zda rozhodnutí byla uznána a zda byla prohlášena za vykonatelná (viz čl. 21 a 31 Nařízení); zároveň byl okresní soud povinen posoudit, zda nejsou dány důvody pro neuznání rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti ve smyslu čl. 23 Nařízení (zejména výhrada veřejného pořádku a další). Právě tyto důvody jsou v dané fázi věci jedinými relevantními, které obecné soudy mohou zkoumat. V návaznosti na právě uvedené pak bylo třeba zkoumat, zda není dán důvod pro zastavení výkonu britských rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

95. Lze tedy uzavřít, že obecné soudy interpretovaly a aplikovaly § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v rozporu s jeho „eurokonformním“ výkladem a smyslem, a tím porušily právo stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s právem na rodinný život zaručeným v čl. 10 odst. 2 Listiny a právem na péči o děti a jejich výchovu zaručeným čl. 32 odst. 4 Listiny. Ústavní soud do jisté míry chápe snahu řízení „ukončit“ – nesmí se však stát způsobem, který odporuje smyslu aplikovaného ustanovení i ústavnímu pořádku.

96. Ústavní soud považuje za vhodné rovněž se vyjádřit k námitce stěžovatele ohledně nezákonného způsobu provedení důkazu znaleckým posudkem, a tím i porušení práva na spravedlivý proces stěžovatele. Okresní soud se v bodu 15 napadeného usnesení vypořádává s tzv. soukromým znaleckým posudkem (§ 127a o. s. ř.) předloženým matkou tak, že znalecký posudek soud provedl „jako listinný důkaz“. Zároveň okresní soud své závěry o nepřípustnosti návratu nezletilého do Spojeného království alespoň částečně opírá právě o znalecký posudek vypracovaný Znaleckým ústavem zdravotním s. r. o., aniž by zástupce tohoto znaleckého ústavu, kteří posudek vypracovali, vyslechl při nařízeném jednání a za přítomnosti stěžovatele. Takovýto postup považuje Ústavní soud za hrubé porušení procesních pravidel (§ 127 odst. 1, věta poslední, o. s. ř.). V souzené věci nepochybně šlo o odůvodněný případ, kdy by se soud mohl spokojit jen s písemným

posudkem znalce. Tzv. soukromý znalecký posudek je naroveň postaven znaleckému posudku „soudnímu“ (§ 127 o. s. ř.), je však třeba dodržet přísná procesní pravidla pro provedení tohoto specifického důkazního prostředku, který slouží pro vyřešení odborné skutkové otázky. Obejít tato pravidla tím způsobem, že soud prohlásí znalecký posudek za listinný důkaz (§ 129 o. s. ř.) je podle Ústavního soudu v rozporu s pravidly fair procesu, a tedy i s čl. 36 odst. 1 Listiny. Tím spíše, že šlo o znalecký posudek předložený matkou, týkající se tak citlivé věci, jakou je úprava poměrů nezletilého dítěte a zajištění jeho kontaktu se stěžovatelem, je třeba znalecký posudek provést zákonným způsobem, tedy vyslechnout při nařízeném jednání a za přítomnosti stěžovatele (jeho zástupce) všechny zástupce ústavu, kteří se na vypracování znaleckého posudku podíleli. Krajský soud procesní pochybení okresního soudu napravil tím, že ze znaleckého posudku při svém rozhodnutí nevycházel, a především vyslechl nezletilého (zjistil jeho názor ve smyslu § 100 odst. 3 o. s. ř.); přesto považuje Ústavní soud za důležité pro další průběh řízení na nezákonný postup při znaleckém dokazování upozornit. V souladu s výše uvedenými závěry je nicméně nutné zdůraznit, že v rámci vykonávacího řízení obecné soudy znalecký posudek ani výslech nezletilého provádět nemusely, jelikož předmět daného řízení není úprava péče o nezletilého.

VIII. 2 c) Povinnost soudů poskytnout ochranu základním právům stěžovatele a jednat v nejlepším zájmu dítěte

97. Jak je uvedeno výše, z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že řízení o navrácení uneseného dítěte obecně, včetně předběžných řízení nebo výkonu rozhodnutí vydaných po jejich skončení, vyžadují bezodkladné vyřízení, neboť plynutí času může mít nenapravitelné důsledky pro vztahy mezi dítětem a rodičem, který s ním nežije (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 11. 2009 ve věci *R. R. proti Rumunsku* (č. 1), č. stížností 1188/05, § 171). Ještě přísnější požadavky z hlediska rychlosti řízení o navrácení uneseného dítěte jsou stanoveny právě v nařízení *Brusel II bis*: podle čl. 11. odst. 3 Nařízení soud, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy, jedná v řízení o žádosti rychle a využívá nejrychlejší postupy, které vnitrostátní právo umožňuje.

98. Nad rámec posouzení samostatného zastavení výkonu britských rozhodnutí Ústavní soud uvádí, že z kontextu projednávaného případu je zjevné, že předešlá řízení týkající se návratu nezletilého do Velké Británie pozitivní povinnosti soudů respektovat požadavek rychlosti nedostála. Od vydání předmětných britských rozhodnutí uběhlo více než 6 let a je zjevné, že běh času má vážné důsledky na vzájemný vztah nezletilého a stěžovatele a na vývoj osobnosti nezletilého. Je přitom nutné zdůraznit, že britská (zatímní) rozhodnutí byla vydána pouze za tím účelem, aby britský soud následně rozhodl o merituu věci, tedy zejména o právech a povinnostech týkajících se péče rodičů o dítě. Jak totiž vyplývá z vyžádaného soudního spisu i z podání účastníků řízení, ve věci posouzení rodičovské zodpovědnosti dosud nebylo vydáno meritorní rozhodnutí (okresní soud řízení o úpravě poměrů k nezletilému zahájené na návrh matky naopak zastavil z důvodu nedostatku mezinárodní příslušnosti – viz bod 11). Pasivní postup soudů však Ústavní soud (alespoň pro tuto chvíli) hodnotí jako odepření spravedlnosti.

99. Obecné soudy nyní musí usilovat o to, aby se ochrana ústavně zaručených práv stěžovatele, ale i nezletilého a vedlejší účastnice nestala pouze teoretickou či iluzorní, nýbrž aby byla praktická a účinná. To musí učinit i s ohledem na skutečnost, že jedním ze základních práv dítěte je právo udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk

s oběma rodiči, jehož dodržování nesporně splývá s nejvlastnějším zájmem každého dítěte (viz čl. 24 odst. 3 Listiny základních práv Evropské unie). Přemístění dítěte na základě jednostranného rozhodnutí jednoho z jeho rodičů dítě nejčastěji zbavuje možnosti udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk s druhým rodičem tak, jak tomu je v nyní projednávaném případě. Při volbě vhodného postupu je zásadní, aby obecné soudy zohlednily, že zájem na vydání spravedlivého a podloženého konečného soudního rozhodnutí o péči o dítě, jakož i právo dítěte udržovat pravidelně osobní vztahy a mít přímé kontakty s oběma rodiči, mají přednost před případnými obtížemi, které by případné neužitečné přemístování dítěte z jednoho členského státu do druhého mohlo způsobit (viz bod 63 rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 1. 7. 2010 ve věci C-211/10 PPU *Doris Povse proti Mauru Alpagovi*).

100. Ústavní soud zdůrazňuje, že závěry v tomto nálezu nemusí vést k automatickému navrácení dítěte do Velké Británie pro účely řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti. Obecné soudy nicméně nesmí rezignovat na zajištění práva dítěte udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk s oběma rodiči, přičemž musí postupovat v souladu s příslušnou unijní a mezinárodní úpravou.

101. V dalším řízení je předně třeba, aby se okresní soud nejprve zabýval otázkou, zda je výkon předmětných britských rozhodnutí vůbec možný, tzn., zda jsou předmětná britská rozhodnutí vykonatelná podle čl. 28 Nařízení, resp. zda není dán důvod pro zastavení výkonu britských rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. V případě, že obecné soudy dospějí k závěru, že předmětná rozhodnutí vykonatelná jsou, musí posoudit, zda nejsou dány důvody pro neuznání (nevykonání) ve smyslu čl. 23 Nařízení.

102. Okresní soud však především musí využít všech dostupných zákonných prostředků, aby bylo co nejdříve rozhodnuto ve věci péče o nezletilého (byť nejprve jen zatímně). Vzhledem k tomu, že z britských rozhodnutí vyplývá, že se britský High Court of Justice, Family Division, v době jejich vydání považoval za příslušný soud ve smyslu čl. 8 Nařízení (resp. ve smyslu čl. 10 Nařízení), musí se okresní soud (jakožto příslušný soud „opatrovnický“) v případném řízení zahájeném buďto na návrh, nebo z moci úřední (viz příslušná ustanovení týkající se řízení ve věcech péče soudu o nezletilé podle zákona o zvláštních řízeních soudních) posoudit zejména otázku příslušnosti v souladu s nařízením *Brusel II bis*. Nezbytná bude i neprodlená a úzká kooperace s britským soudem, který předmětná rozhodnutí vydal. Ustanovení čl. 15 Nařízení dále umožňuje v zájmu dítěte postoupení věci k projednání vhodněji umístěnému soudu, přičemž pro tyto účely musí soudy členských států soudy spolupracovat buď přímo, nebo prostřednictvím ústředních orgánů k tomu určených.

103. V naléhavých případech mohou soudy členského státu, jde-li o osoby a majetek v tomto státě, přijmout předběžná a zajišťovací opatření podle čl. 20 Nařízení, a to i když je podle tohoto nařízení k rozhodování ve věci samé příslušný soud jiného členského státu. Na obecných soudech (ve spolupráci se soudy britskými) tedy bude, aby v duchu zásady oficiality (tzn. i bez návrhu) upravily poměry k nezletilému dítěti, a před úpravou meritorní mohou poměry upravit i zatímně.

104. K výše uvedenému lze ještě pouze zopakovat, že Ústavní soud tímto nálezem netvrdí, že by správným řešením vzniklé situace bylo násilné vytržení osmiletého dítěte z prostředí, v němž dlouhodobě žije (byť jen pro účely rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti). Konstruktivním přístupem vedlejší účastnice a efektivním postupem

obecných soudů v souladu se zákonnou a unijní úpravou lze zabránit odnětí dítěte a jeho přemístění z jednoho státu EU do druhého pouze pro účely rozhodnutí o péči o dítě.

IX. Závěr

105. Ústavní soud uzavírá, že obecné soudy interpretovaly a aplikovaly § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v rozporu s jeho „eurokonformním“ výkladem, v důsledku čehož porušily právo stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s právem na rodinný život zaručeným v čl. 10 odst. 2 Listiny a právem na péči o děti a jejich výchovu zaručeným čl. 32 odst. 4 Listiny; Ústavní soud proto napadená usnesení Okresního soudu v Kladně a Krajského soudu v Praze zrušil. Napadené usnesení Nejvyššího soudu Ústavní soud rovněž zrušil, neboť s ohledem na zrušení usnesení okresního a odvolacího soudu pozbylo svůj účel, byť postupu Nejvyššího soudu nelze věcně nic vytknout [obdobně viz výše citovaný nálezn sp. zn. II. ÚS 397/06].

106. Na okresním soudu nyní bude, aby se znovu zabýval otázkou, zda jsou předmětná britská rozhodnutí vykonatelná a zda jsou dány důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí v souladu se závěry obsaženými v tomto nálezu. Ústavní soud výsledek dalšího řízení nepředjímá, neboť vyřešit vzniklou procesní situaci a upravit poměry k nezletilému dítěti tak, aby byla zajištěna efektivní ochrana základních práv všech účastníků, je především úkolem obecných soudů.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. května 2020

Vladimír Sládeček
předseda senátu